

Målnummer:	Ö1149-07	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2008-10-31		
Rubrik:	Tillämpning av bestämmelsen om beräkning av ränta i 5 kap. 11 § första stycket konkurslagen (1987:672) vid efterutdelning i konkurs.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 2 § och 3 § förmånsrättslagen (1970:979)• 5 kap. 11 § samt 11 kap. 1 §, 4 § och 20 § konkurslagen (1987:672)		
Rättsfall:	NJA 1998 s. 219		

REFERAT

Aktiebolaget Medett-Produkter försattes år 1997 i konkurs vid Falu tingsrätt. Konkursförvaltaren upprättade ett utdelningsförslag den 7 maj 1999 och konkursen avslutades i februari 2000.

Sedan ytterligare medel blivit tillgängliga för utdelning beslöt tingsrätten den 9 mars 2006 på begäran av konkursförvaltaren att bevakningsförfarande skulle äga rum i konkursen eftersom det kunde antas att fordringar utan förmånsrätt skulle erhålla utdelning.

Staten genom Kronofogdemyndigheten i Gävle bevakade en fordran avseende utbetalade lönegarantimedel jämte ränta på beloppet motsvarande diskonto eller referensränta med ett tillägg av åtta procentenheter från den 17 mars 1998 till dagen för upprättande av efterutdelningsförslag.

Konkursförvaltaren framställde anmärkning mot bevakningen såvitt gällde räntan och medgav endast ränta för tiden fram till utdelningsförslaget den 7 maj 1999.

Falu tingsrätt

Sedan förliknings sammanträde hållits utan att förlikning uppnåtts prövades tvisten av Falu tingsrätt.

I protokoll från tingsrättens förhandling antecknades bl.a. följande.

Staten har, till stöd för sitt yrkande, anfört i huvudsak följande. Den fråga där förvaltaren och staten har olika uppfattning gäller till vilken dag räntan skall beräknas. Statens uppfattning är att räntan ska beräknas fram till dagen för upprättande av efterutdelningsförslaget. - - -

Av 5 kap. 11 § 1 st. konkurslagen framgår att för en fordran som löper med ränta skall ränta beräknas till den dag då utdelningsförslaget upprättas eller, om medlen betalas ut i förskott, dagen för utbetalningen. Vidare framgår av 2 § 2 st. förmånsrättslagen att förmånsrätt även omfattar ränta i den mån ej annat är föreskrivet.

Frågan om ränta på lönegaranti har prövats av HD i NJA 1998 s. 219. HD kom fram till att staten har betalningsrätt och förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen för ränta på utbetalade lönegarantibelopp, samt att ränta

utgår enligt en räntefot som motsvarar det av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av åtta procentenheter från utbetalningen av varje garantibelopp till dagen för upprättande av utdelningsförslaget eller, om förskottsbetalning har skett, dagen för denna utbetalning.

AB Medett-Produkter skiljer sig från fallet från 1998 på så sätt att det nu är fråga om efterutdelning.

Kronofogdemyndigheten menar att ett efterutdelningsförslag är att jämställa med ett utdelningsförslag, och att räntan därför skall beräknas fram till dagen för efterutdelningsförslaget. Det finns inga skäl till att borgenärernas rätt till ränta skulle vara olika beroende på om förvaltaren väljer att avsluta en konkurs och sedan använda efterutdelningsinstitutet eller att hålla samma konkurs öppen och upprätta endast ett utdelningsförslag.

Konkursförvaltaren har till stöd för sin inställning anfört följande. Efter att pengarna har blivit utdelade finns det inga tillgångar i boet som kan göras räntebärande. Därtill kommer att bolaget upphör att existera som juridisk person när pengarna har blivit utdelade och då finns det ingen juridisk person att rikta ett ränteyrkande mot. Av rättsfallet NJA 1998 s. 219 framgår att staten har rätt till ränta på utbetalda lönegarantimedel tills utdelningsförslaget upprättas, vilket i detta fall skedde den 7 maj 1999, vid vilken tidpunkt rätten att utfå ränta upphörde. Om staten skall ha rätt till ränta anser konkursförvaltaren att räntan kan ånyo beräknas först från den dag konkursförvaltaren påkallar bevakningsförfarande vid tingsrätten. Staten har då rätt att utfå ränta från den dagen till dagen för upprättande av efterutdelningsförslaget.

Staten har genmält följande. Staten har svårt att se något rättsligt bärande i konkursförvaltarens påstående att efter konkursens avslutande har det inte funnits några tillgångar som kunnat göras räntebärande. Staten gör vidare gällande att rätten till ränta inte är beroende av bolagets existens. De grundläggande syftena med dröjsmålsränta är att utgöra en sanktion om betalning inte sker i rätt tid. Räntan utgör också ersättning för den kreditförlust som uppstår. Räntan är en biförpliktelse till huvudförpliktelsen, vilken är bolagets skyldighet att betala lön till sina anställda. Biförpliktelsen är avhängig huvudförpliktelsen och upphör först sedan huvudförpliktelsen har infriats. Att ett bolag försätts i konkurs som avslutas innebär förvisso att borgenären gör en kundförlust, som inledningsvis förefaller vara slutgiltig. Fordran som sådan upphör däremot inte att existera. Som staten betraktar saken finns det inget bärande skäl till varför man skulle göra skillnad på huvudförpliktelse och biförpliktelse bestånd med anledning av att gäldenären upphör att existera som juridisk person, vilket blir resultatet av förvaltarens resonemang.

Tingsrätten (hovrättsassessorn Ulrika Lindmark) anförde i beslut den 16 augusti 2006:

Skäl

Det är ostridigt från vilken dag den ränta som staten har rätt till skall beräknas och med vilken räntesats räntan skall utgå samt att ränta skall utgå i vart fall fram till dess att det ursprungliga utdelningsförslaget upprättades. Staten har emellertid gjort gällande att staten skall ha rätt till ränta även för hela den tid som förflutit sedan det ursprungliga utdelningsförslaget upprättades och fram till dess att efterutdelningsförslaget upprättas.

Enligt 5 kap. 11 § 1 st. konkurslagen skall för en fordran som är förenad med förmånsrätt och som löper med ränta, ränta beräknas till den dag då utdelningsförslaget upprättas. Någon bestämmelse som särskilt reglerar rätten till ränta vid efterutdelning finns inte. Vid upprättande av ett nytt utdelningsförslag efter återförvisning står dock klart att rätten till ränta inte påverkas utan räntan beräknas även då fram till den dag då det ursprungliga utdelningsförslaget upprättades. Med hänsyn härtill bör rätten till ränta inte

heller påverkas i fall där det blir fråga om efterutdelning, utan räntan bör även i det fallet endast räknas fram till den dag då det ursprungliga utdelningsförslaget upprättades. Statens yrkande skall därför lämnas utan bifall.

Slut

Statens yrkande om att tingsrätten skall fastställa att staten skall ha rätt att räkna ränta fram till dagen för upprättande av efterutdelningsförslaget lämnas utan bifall.

Svea hovrätt

Staten genom Kronofogdemyndigheten överklagade i Svea hovrätt och yrkade att hovrätten skulle bifalla statens vid tingsrätten förda talan om ränta fram till dagen för upprättande av efterutdelningsförslaget och ogilla förvaltarens anmärkning mot bevakningen avseende ränta.

Konkursförvaltaren bestred ändring.

Hovrätten (hovrättslagmannen Göran Ewerlöf och hovrättsrådet Staffan Lind) anförde i beslut den 20 februari 2007:

Skäl

Av 5 kap. 11 § första stycket konkurslagen framgår att om en fordran som är förenad med förmånsrätt löper med ränta, skall ränta beräknas till den dag då ett utdelningsförslag upprättas.

Frågan som hovrätten nu har att bedöma är om ränta också skall utgå vid efterutdelning eller inte. Någon särskild bestämmelse som reglerar rätten till ränta vid efterutdelning i konkurs finns inte.

I och med att nya medel har inlöt till konkursboet föreligger förutsättningar att återuppta förvaltningen av konkursboet och pröva vilka fordringar som kan ha rätt till efterutdelning. Det har således ingen betydelse för bedömningen att det i detta fall rör sig om ett aktiebolag som upphörde i och med att konkursen avslutades utan överskott; efterutdelning kan ändå ske.

Med stöd av sin fordran kommer staten att få ytterligare utdelning i konkursen i och med efterutdelningen. Den ränta som löper på statens fordran utgör en biförpliktelse till den. Enligt hovrättens mening föreligger det inte några skäl att inte tillåta staten att även göra en efterbevakning avseende räntan.

Ränta bör beräknas för hela tidsperioden från och med datumet då det ursprungliga utdelningsförslaget upprättades.

Slut

Hovrätten ändrar tingsrättens beslut och ogillar förvaltarens anmärkning mot statens bevakning avseende ränta och förordnar att ränta på fordran skall beräknas även för tiden från och med att utdelningsförslaget upprättades till den dag då ett utdelningsförslag rörande efterutdelningen upprättas.

Referenten, tf. hovrättsassessorn Danijela Pavic, var skiljaktig och anförde följande.

Enligt 5 kap. 11 § första stycket konkurslagen skall ränta för en fordran som är förenad med förmånsrätt och som löper med ränta, såvitt nu är i fråga, beräknas till den dag då utdelningsförslaget upprättas. Någon särskild bestämmelse som reglerar rätten till ränta vid efterutdelning i konkurs finns inte.

Tingsrätten har funnit att rätten till ränta inte bör påverkas vid efterutdelning utan även i det fallet räknas fram till den dag då det ursprungliga utdelningsförslaget upprättades, med hänvisning till att det står klart att rätten till ränta inte påverkas vid upprättande av ett nytt utdelningsförslag efter återförvisning från rätten. I förarbetena till 11 kap. 7 § konkurslagen, som reglerar återförvisning av utdelningsförslag, framförde lagrådet en del synpunkter i frågan i vad mån konkursförvaltaren i sitt nya utdelningsförslag skulle ta hänsyn till omständigheter som hade inträffat under tiden som gått efter rättsens återförvisningsbeslut och som påverkade det nya utdelningsförslaget. Lagrådet utgick då ifrån att de förhållanden som rådde vid tidpunkten för upprättandet av det ursprungliga förslaget borde vara avgörande, bl.a. för beräkningen av ränta på konkursfordringarna, men ansåg dock att det fanns anledning att göra flera betydelsefulla undantag från den grundsatsen (prop. 1986/87:90 s. 333). I kommentaren till bestämmelsen förs numera ett resonemang om att principiellt alla omständigheter som har inträffat mellan den dag då det nya förslaget upprättas skall beaktas i det nya förslaget och att även de ursprungliga ränteberäkningarna skall påverkas av den tid som löpt under mellantiden (Palmér och Savin, Konkurslagen, En kommentar, del II, suppl. 2, oktober 2006, s. 11:16 f.).

Oaktat vad som gäller i fråga om ränteberäkning vid återförvisning av utdelningsförslag är en återförvisningssituation inte jämförbar med fall när efterutdelning sker. Vid efterutdelning skall ett formellt förslag till efterutdelning upprättas och kungöras endast om det är oklart hur medlen skall fördelas (11 kap. 20 § konkurslagen). I övriga fall eller när medlen inte förslår till betalning av de med förfarandet förenade kostnaderna får efterutdelning ske i förenklad form (11 kap. 21 § konkurslagen).

Med hänsyn till det anförda och då rätten till ränta begränsats på sätt som framgår av 5 kap. 11 § konkurslagen kan i förevarande fall, i avsaknad av uttryckligt lagstöd, rätt till ränta på fordran fram till dagen för upprättande av efterutdelningsförslaget inte anses föreligga. Överklagandet skall därför lämnas utan bifall.

Högsta domstolen

Konkursförvaltaren överklagade och yrkade att HD skulle fastställa tingsrättens beslut eller, i andra hand, fastställa att ränta på statens fordran skulle beräknas till den dag då det ursprungliga utdelningsförslaget upprättades och från den dag då tingsrätten tog emot hans inlägga om efterbevakningsförfarande till den dag då förslaget till efterutdelning upprättades.

Skatteverket bestred ändring.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, rev.sekr. Cecilia Tallkvist, föreslog i betänkande ett beslut, i vilket efter en inledande redogörelse för vad som tidigare förevarit i målet anfördes följande:

Frågan i målet gäller om staten vid efterutdelningen skall ha rätt att bevaka ränta för längre tid än fram till dagen när det ursprungliga utdelningsförslaget upprättades.

Bestämmelserna om utdelning i konkurs finns i 11 kap. konkurslagen (1987:672). Efterutdelning regleras i 11 kap. 19-21 §§ och skall ske om medel blir tillgängliga för utdelning efter det att ett utdelningsförslag har upprättats. Enligt 11 kap. 20 § första stycket skall ett förslag till efterutdelning upprättas om det är oklart hur medlen skall fördelas. Av bestämmelsen framgår att reglerna i kapitlet om utdelning, således bl.a. 11 kap. 1 §, därvid skall tillämpas. Av sistnämnda lagrum framgår att utdelning skall äga rum i enlighet med den rätt till betalning som tillkommer borgenärerna. Denna rätt bestäms

genom andra regler i konkurslagen, främst kapitel 5, och av bestämmelserna i förmånsrättslagen (se prop. 1986/87:90 s. 324). Det innebär att 5 kap. 11 § konkurslagen är tillämplig vid efterutdelning.

Enligt 5 kap. 11 § första stycket konkurslagen skall ränta på utbetalade lönegarantimedel beräknas - med undantag för viss situation som inte är aktuell i målet - till den dag då utdelningsförslaget upprättas (se NJA 1998 s. 219). Det framgår av förarbetena att slutpunkten för ränteberäkningen är dagen för upprättande av det utdelningsförslag i vilket fordringen har tagits upp (prop. 1986/87:90 s. 232 och SOU 1983:24 s. 273-274). Ett utdelningsförslag tar inte upp några andra fordringar än sådana som tillgångarna medger utdelning till (se bl.a. Welamson/Mellqvist, Konkurs, 10 uppl. 2003 s. 196). Av utredningen framgår att statens fordran inte togs upp i utdelningsförslaget från den 7 maj 1999, utan att den kan komma att tas upp först i efterutdelningsförslaget.

Det anförda innebär att staten skall ha rätt att bevaka ränta till dagen för upprättande av efterutdelningsförslaget. Överklagandet skall därför lämnas utan bifall.

HD (justitieråden Leif Thorsson, Severin Blomstrand, Kerstin Calissendorff, Per Virdesten och Gudmund Toijer, referent) meddelade den 31 oktober 2008 följande slutliga beslut:

Skäl

Aktiebolaget Medett-Produkter försattes i konkurs år 1997. Konkursförvaltaren upprättade ett utdelningsförslag den 7 maj 1999, och konkursen avslutades utan överskott under år 2000. Sedan nya medel blivit tillgängliga för utdelning, beslutade tingsrätten år 2006 om bevakningsförfarande inför en efterutdelning. Staten bevakade då en fordran som avsåg utbetalade lönegarantimedel jämte ränta. Statens fordran hade inte tagits upp i det tidigare förslaget till utdelning.

Frågan är nu för vilken tid ränta på statens fordran skall beräknas vid efterutdelningen. Konkursförvaltaren gör gällande att ränta skall utgå fram till den dag då det tidigare förslaget till utdelning upprättades. I andra hand hävdar han att ränta skall beräknas fram till det tidigare utdelningsförslaget och sedan på nytt från den dag då tingsrätten tog emot hans inlägga om efterbevakningsförfarande och fram till förslaget om efterutdelning. Skatteverkets inställning är att ränta skall beräknas också för mellantiden eller således från det att ränta börjat utgå och utan avbrott fram till dagen för förslag om efterutdelning.

Staten har genom sin utbetalning av lönegarantibeloppen inträtt i arbetstagarnas rätt mot konkursgäldenären och tagit över deras förmånsrätt, också avseende fordran på ränta (NJA 1998 s. 219 samt 2 § andra stycket och 3 § förmånsrättslagen, 1970:979).

För en fordran som är förenad med förmånsrätt och som löper med ränta skall ränta i konkursen beräknas till den dag då utdelningsförslaget upprättas eller, om medlen betalas ut i förskott, dagen för utbetalningen (5 kap. 11 § första stycket konkurslagen, 1987:672). Frågan i målet är hur denna lagbestämmelse skall tillämpas vid efterutdelning.

När det skall upprättas ett förslag till efterutdelning, tillämpas de bestämmelser i 11 kap. konkurslagen som gäller utdelning, utbetalning av utdelningsmedel och förskottsbetalning (11 kap. 20 § första stycket). I 11 kap. 1 § föreskrivs att utdelning skall äga rum i enlighet med den rätt till betalning som tillkommer borgenärerna. Den rätten bestäms genom andra regler i konkurslagen, främst 5 kap., och genom förmånsrättslagen (prop. 1986/87:90 s. 324). Bestämmelserna om beräkning av ränta i 5 kap. 11 § konkurslagen skall alltså tillämpas också vid efterutdelning, och ett naturligt sätt att läsa lagtexten är att uttrycket utdelningsförslag i paragrafens första stycke omfattar förslaget till

efterutdelning.

Det ter sig också mest följdriktigt att beräkna räntan med ledning av det förslag där fordringen tas upp och där tillgångarna medger utdelning för fordringen (jfr a. prop. s. 232 och SOU 1983:24 s. 273 f.). Om sålunda tillgångarna vid den tidigare utdelningen inte räckt till utdelning för vissa fordringar, tas de fordringarna normalt inte upp i utdelningsförslaget, utan i förekommande fall först i ett förslag till efterutdelning (jfr 11 kap. 4 § andra stycket 3 konkurslagen samt Welamson och Mellqvist, Konkurs, 10 uppl. 2003, s. 196).

Det finns inte stöd för att, som konkursförvaltaren hävdar i andra hand, göra ett uppehåll i ränteberäkningen under tiden från det tidigare utdelningsförslaget och fram till bevakningsförfarandet inför en efterutdelning. När konkursen avslutades utan överskott, ledde det visserligen till att konkursbolaget upplöstes (13 kap. 19 § 1975 års aktiebolagslag, numera 25 kap. 50 § aktiebolagslagen, 2005:551). Detta ändrar dock inte förhållandet att efterutdelningen avser den räntebärande fordran som staten haft sedan lönegarantimedlen betalades ut.

Staten kan därför bevaka en ränta som beräknas fram till den dag då förslaget om efterutdelning upprättas. Överklagandet skall alltså avslås.

HD:s avgörande

HD avslår överklagandet.

HD:s beslut meddelat: den 31 oktober 2008.

Mål nr: Ö 1149-07.

Lagrum: 2 och 3 §§ förmånsrättslagen (1970:979), 5 kap. 11 § samt 11 kap. 1, 4 och 20 §§ konkurslagen (1987:672).

Rättsfall: NJA 1998 s. 219.

Sökord: Konkurs; Efterutdelning; Ränta
